

מי שמתו פרק שלישי ברכות

יח.

עין משפט גזר מצוה

א ה מיי פ"ד מהלכות
תפילין הלכה כג ר"י
מהלכות אכל הלכה כג ר"י
מגלי ס"ת הלכה כג ר"י
עשין כג טו"ש"ע א"ח ס"ת
מה סע"ף א וס"ת ע"ע סע"ף
א וי"ד ס"ת רכ"ס סע"ף ד
א"י ש"ס סע"ף ג [ג]:
ב [נמי] פ"ג מהל' ק"ש ה"ל
ד וי"ד ס"ת א"ח ס"ת ע"ע סע"ף
א וי"ד ס"ת ש"ס סע"ף ד [ד]:
א ה מיי פ"ד מהלכות ק"ש
הלכה כג טו"ש"ע א"ח
ס"ת ע"ע סע"ף ד וי"ד
ס"ת ש"ס סע"ף א:
ד וי"ד ס"ת פ"ד מהלכות אכל
הלכה כג ר"י ס"ת ע"ע
סע"ף ג:
ה וי"ד ס"ת ע"ע סע"ף ד
מ"ד כג טו"ש"ע א"ח ס"ת
ס"ת ע"ע סע"ף א:
ה הלכה כג טו"ש"ע א"ח ס"ת
הלכה כג טו"ש"ע א"ח ס"ת
רכ"ס סע"ף ג [ג]:
ח וי"ד ס"ת ע"ע סע"ף ד
טו"ש"ע א"ח ס"ת ע"ע סע"ף
א וי"ד ס"ת ע"ע סע"ף
א:
[ז]:

תורה אור השלם

1. ויקרא אברהם מעל פני
מתו ודבר אל בני חת
לאברהם:
2. גר ותושב אבני עקבים
תנו לי אהרות קבר עקבים
ואקברה מתי מלפני:
בראשית כג ד
3. לעג לרש הרף עשהו
שפוח לאיר לא יקנה:
משלי יז ה
4. מלך יי חונן דל ונבול
משלי לו:
5. עשק דל הרף עשהו
ומקברו חנן אביו:
משלי יד לא
6. כי החיים יודעים
שקמתו ודמתים אינם
יודעים מאומה ואין עוד
לקום שָׁקֵר בִּישְׁבוּת בִּרְגָם:
קהלת ט ה
7. ויבקרן בן יחידע בן
איש חול רב פעלים
מקבצאל הוא הקה את
שני אֶרְאֵל מוֹאֵב וְהוּא יָרֵד
וְהִקְרָה אֶת הָאָרֶץ בְּחֹךְ
הַבָּאָר בְּיוֹם הַשְּׁלָל:
שמואל ב כג כ

רבינו הגנאל

ת"ר המוליד עצמות
איש חול רב פעלים
יתנם בדיקוה פי' שני
שקין מחוברין ומבזין על
החומר אחד מצד זה ואחד
מצד אחר. ובלשון ישמעאל
אלכרי:

והתניא פטור מתקיעת שופר אית לך למימר צחול ולא צ"ט
צתמיה ומשני א"ר חנינא מכיון שהוא זקוק להכין לו ארון ותכריכין
דמתני (שבת קנ"א). מחשיבין על התחום להציא לו ארון ותכריכין
כמו שהוא נושא משאו דמי אלמא משמע דבשבתות וי"ט אינו רשאי
לצרך ולהתפלל דטרוד להחשיך לו על
התחום להציא ארון ותכריכין וקשיא
מסיפא דקמתי בשבת מצרכין עליו
ומזמנין עליו וכן תניא נמי בירושלמי
דג"א צחול אכל בשבת מיסב ואוכל
ומצרך ועונים אחריו אמן. ואומר
הר"י דפליגי אהדדי רישא וסיפא
בירושלמי. ורבי נתנאל היה אומר
לאפשר לישבו דודאי אם דעמו
להחשיך על התחום או יש לנו לומר
דטרוד להחשיך ואינו רשאי לצרך
אכל בסיפא מיירי בשהו האני טעמא
להחשיך על התחום ומיהו האני טעמא
לא שייך לטעמא דמשום כבודו. ומן
הירושלמי דמשני דפטור מנגילת
לולב דמיירי צחול המועד דטרוד
לישא משאו למדנו שצחול המועד
שייך אנינות כשמתו מוטל לפניו וכיון
דכשמוטל לפניו שייך אנינות כי מוטל
עליו לקוברו כשמוטל לפניו דמי וכן
איפכא מי שמתו מוטל לפניו ואין
עליו לקוברו אינו נוהג אנינות וכן
משמע בירושלמי נמסר לרביס אכול
בשר ושומה יין נמסר לכתפיס
כנמסר לרביס ועל כרחק נמסר
לרביס ר"ל אפי' לפניו דלי שלא
לפניו תיפוק ק"ל שמיך חל עליו
לצלות משילא מפחם ציתו וכיון דלא
חל עליה אנינות א"כ אדם שאינו
יכול לקבור מתו כגון אדם שמת
בצית האסורים ואין המושל מניחו
לקוברו נראה שאין חייב לנהוג בו
אנינות שסרי אין זה מוטל עליו
לקבור מפני שאינו יכול לפדותו
ולהולילו לקברו דתניא במסכת
שמות (פ"ג) נתיאשו צעליו מלקוברו
מתאבלין עליו ופסיק מנייה מורת
אנינות מיהו צלותו שפסו מושל
גם לצילות אינו חייב דלא דמי
לנתיאשו מלקוברו (ב) ששם אינו קוברו
מו אכל הכל עייין הוא מלפני אס
יוכל לעשות פשרה עם המושל להניחו
לקבור וכן מעשה דר' אליעזר ב"ר"ש
בצבא מליצא (דף פד:) דפסק מלות
אנינות ומעשה שמתה אחותו של ר"ת
בשבת והודיעו לו צמולאי שבת צעיר
אחרת ואכל בשר ושמה יין ואמר
כיון שיש לה צעל שחייב בקצותה
אינו אסור בצער ויין ואפשר שגם
ר"ת אס היה צעיר עלמנו היה מיקל
מאותו הטעם: והוא הדין תורה
בזרועו וקורא: והוא הדין דעל פה
אסור לקרות: וירבב ע"יהם.
אכל אי מפשינן לאחוריו על החמור
שפיר דמי וכן צ"ת ואפילו אס

ואין מצרכין עליו. אין צריך שיצרכו לו אחרים צברת הלחם:
ואין מזמנין עליו. אין מצרכין עם שלשה לזמון: שמיש המטה
איכה בנייהו. לר"ש חייב אכל בעונה בשבת: קמתי מיהם פעור
מק"ש ומכל צרכות. ואפילו כשהוא אוכל צבית חצירו: סגמא.
לחא דמי פטור אמי שאין לו צית
אחר דקאמר מחזיר פניו ואוכל:
רצ אשי אחר. לעולם אכולה ומתניתין
נמי אפילו צבית אחר נמי פטר ליה
דכל שמוטל עליו לקוברו קרי מוטל
לפניו: ויקס אברהם וגו' וכתבי
ואקברה מתי מלפני. והיא שעתא
לאו לפניו הוה: משמרו. אדם אחר
שאינו קרובו אלא משמרו: סופס
ד' אמות לק"ש. שאסור לקרות בתוך
צרכי אמות שלו משום לועג לרש:
פטור מק"ש. משום דעוסק במלוה:
חוששין לעכברים. תנא קמא חיש
לעכברים אפי' בצפינה: דסקיא.
מלפון גדול של עור: ואם היה
מסירה. וצריך לרכוז על הסוס
ולרוץ: אלא אסיפא. אס היה ממירא
רוכב: מלוה ה' חונן דל קרי ציה
מלוה את המקום מי שחונן את הדל
ואין לך דל מן המנו המלוה אותו
כאלו מלוה את המקום: דלייה.
הגביהנו: לא שני. לא חזרת עליו
פעם שנית כדי שתצטונן בו: אלו
דיקיס. ומאי יודעים שימותו ונתנים
אל לבס יוס המיתה ומושיבים ידיהם
מן העצירה. ורשעים אינם יודעים
מאומה שרשעים עלמם כאינם יודעים
וחוטאים: הוא פנה. השפיל את
השנים של דורות משני מקדשים שלא
היה בהם כמותו: אריאל. זה צית
המקדש שנא' הו אריאל אריאל קרית
מנה דוד (ישעיה כט): מואב. על שם
שנצחו דוד דלתי מרות המואביה:
גזי

(א) גמ"ק כג: איתא רבן
גמאלא כן איתא בשמחה
פ"ק, (ב) סוטה דף מג:
(ג) ובשאלות פי חיי מרה א"י
אמר רב יהודה אמר רב,
(ד) ג"א מלענין, (ה) [מ"ק
נו: 1] ומיהו נראה דף
ב"ת ש"ד מדנקט בסיפא
ס"ת כ"ל רש"י, (ו) ודקאמר
אלא אסיפא כ"ל והיא
רש"י, (ז) ומאי טעמא כ"ל
(ח) וניעין תוספת
פסחים מ: ד"ה אכל ומוס'
כי ע"כ ע"כ ד"ה פסקי ומוס'
נה סא: ד"ה אכל ומוס' ע"כ
ס: ד"ה אכל,

הגרות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אלו
מזכיר וכו' לנתיאשו מלקוברו
ששבו אית קוברו אכל:
(ב) תוס' ד"ה למחר וכו'
צ"ת בטליתותיה וליכא
משום לועג [ע"ש בתנחומ'
ומלא דהנחה י"ע]:
(ג) בא"ד ונדול המלוה וכו'
וקשה מההיא דהתנול:
(ד) בא"ד מלפני לומר הא
דמקיים הצ"ת משום
דלית עולה:

מוסף תוספות

א. בתוס' י"ד כהב, וכן
ברבייתיהו דראב"ש כיון
שלא היה עומד ליקבר
הלה עליו אבילות מיד.
ב. בתוס' י"ד כהב, כי
שמע מקני לוח"ר כי
צ"ת עדות הוא שקיים
התורה וא"ל הדור וא"י
לאותו עדות עכשיו.

מוסף רש"י

ואין מברכין עליו. חכמת
המוליד להולילו ידיו כמות
(ת"ק כג. וכו' י"ד). ואין
מזמנין עליו. וכל זה לפי
שאין דעמו מיושבת עליו
ונראה ככרה לנפלה, ועוד
דלם נא לצרך חלוה שמת
צערו והוה ליה לנעוג לרש
(ס' וי"ד בס' רש"י). ובשבת
מיסב. כשהוא אוכל (ס"ח).
מתחייב בכרין. מייב
במלות ענג שבת דלון
אכלת בשבת (ס"ח). מת
תופס ארבע אמות לק"ש.
שאסור לקרות חלצה אמותיו
משום לועג לרש שיהו קורא
והו אית ליה לקרות (ס"ח)
(ג). הוה קשידי אכחלא.
לפניו היו ענכות על בני
הקבלות (כו"ה).

רב ניסים גאון

פרק ג
דאמר מר מת תופש ד'
אמות לקרית שמע.
עיקרה במסכתא סוטה
בפרק ששור מלחמה (דף מג)
כי אתא רב דימי אמר ד'
יונתן משור ד' אליעזר בן
יעקב מת תופש ד' אמות
לקרית שמע דכתיב (שש"י ז)
לועג לרש הרף עשהו:

בדעתך לאסור ס"ת אכל צנצאים וצנצאים שפיר דמי (1) מדנקט ס"ת ולא מסתבר לומר
פשיטא דמותר דלמא יהיה אסור ועוד דצנצאים אמר בירושלמי דסקיא מלמא ספרים או שהיו צה עצמות של מת היה זה מפשינן לאחוריו
ורוכב עליו (2) א"ל אסיפא משום א"ר חנינא מותר א"ר חנינא מותר אפילו צלל לטטים: (3) רמח"ר באין אצלנו
ועבשיו חורפין אותנו. ומימה והא אמרי' צ"ת הסכלת (מנחות דף מה). היא שעתא דלא רמינן ליה פי' נותנין צ"ת בטליתותיה (4) משום
לועג לרש ור"ל הכה דמזבישין אותם בנה שהחיים מנווים והמתים אינם מנווים ונדול המנווים וכו' (5) והיה ההתכלת היינו דרמו
חוטאים למתים ועכשיו אנו מסלקין אותן (6) ומאי שנא אומר ר"ת דוקא הם שהיו רגילים כולם בחייהם ללבוש טלית בדי' כנפות וללבוש
צ"ת וגם לכל העוסקים בהם יש להם צ"ת והוה לועג לרש אם לא היה להם צ"ת או משום דכתיב לדורותם לדור תם אכל אנו שגם
בחינו אין מנהגינו ללבוש תמיד צ"ת אי הוה רמינן להו הוה כמו לועג לרש וכ"ת נשים לאותם שהיה להם בחייהם א"כ יהיה לועג
לרש לאחריים ועוד אר"ת ששמע מאנשי לוח"ר (7) דמקיים הצ"ת דלית עולה למנין תרי"ג עם ח' חוטיין וממשה קששים ואם לובש
צ"ת נראה כאילו קיים כל התורה ומיחזי כשיקרא וזה לא נהירא דגם חיים עתה למה לובשים הלל לא קיימו כל התורה כולה ומיהו
י"ל דאנו סומכים על מסכת שמחות (פ"ג) שזיה אכל שאלו לצניו הטילו תכלת מאפילוינו ואע"פ שהגמרא חולק עליו יש דברים שאנו
מניחין לגמ' שלנו ואנו עושין כספרים החלונים כמו מחזון ישעיהו ופסיקתא וכו' ויחל שיש בגמ' (מגילה דף לב). דבעתהינתן קורין ברכות
וקללות ובתנ"ך סופרים (8) מפרש ויחל והריצב"א היה רגיל שלא להקדים מן הכנף אלא לקודם ולהקדים בתוך הכנף לפיכך נפשיה מפורגמא
אם הם חייבין צ"ת יש להם צ"ת ואם לאו הרי הם מכוסין (9) ש"נ אריאל מואב. על שם דוד ושלמה שבנו את הבית וצאו מרות המואביה: